

SPECYFICZNE TRUDNOŚCI W CZYTANIU I PISANIU

Definicja: specyficzne trudności w czytaniu i pisaniu rozpoznaje się u dzieci o prawidłowym rozwoju umysłowym. Spowodowane są zaburzeniami niektórych funkcji poznawczych, motorycznych i ich integracji, uwarunkowanych nieprawidłowym funkcjonowaniem centralnego układu nerwowego (c. u. n.).

TERMINOLOGIA - wyróżniamy kilka postaci tych specyficznych trudności, które mogą występować jednocześnie lub w izolacji:

Dysleksja (rozwojowa): trudności w czytaniu, często powiązane z trudnościami w pisaniu

Dysortografia: trudności w opanowaniu poprawnej pisowni (w tym popełnianie błędów ortograficznych)

Dysgrafia: trudności w opanowaniu kaligrafii (niski poziom graficzny pisma - tzw. brzydkie pismo).

PRZYCZYNY: zaburzenia funkcji językowych, percepcyjno-motorycznych (spostrzegania słuchowego, wzrokowego, motoryki) i ich współdziałania (integracji percepcyjno-motorycznej), uwagi, pamięci (wzrokowej, słuchowej, ruchowej), lateralizacji (braku dominacji ręki, oka), orientacji w przestrzeni.

ETIOLOGIA: uwarunkowania tych zaburzeń są wielorakie (polietiologia) t. j. dziedziczność, mikrouszkodzenia lub niedokształcenie układu nerwowego (c. u. n.) z okresu ciąży, porodu i pierwszych miesięcy życia. Zaniedbanie środowiskowe i dydaktyczne pogłębia zaburzenia i trudności dziecka.

TYPY DYSLEKSJI: wyróżnia się różne typy dysleksji, zależnie od ich patomechanizmu (zaburzeń funkcji, które je wywołują np. wzrokowo-przestrzennych, językowych).

CZĘSTOŚĆ WYSTĘPOWANIA: odsetek przypadków dysleksji (opóźnienie w czytaniu o 2 lata w stosunku do wieku życia, wykształcenia, inteligencji) w literaturze światowej ocenia się na 4%. Odsetek, obejmujący również umiarkowany stopień specyficznych trudności w czytaniu, oceniono w badaniach polskich na 9-10%, zaś specyficzne trudności w pisaniu na 13-16% (badania z lat 1968-82 w środowisku miejskim i wiejskim wg M. Bogdanowicz, H. Jaklewicz), co odpowiada szacunkom w literaturze europejskiej (10-15%).

PROFILAKTYKA: dzieci z nieprawidłowej ciąży i porodu, nieharmonijnie rozwijające się (np. z opóźnionym rozwojem mowy) to dzieci „ryzyka dysleksji”. Im wcześniej zostaną objęte opieką, tym większe szanse, aby zapobiec ich trudnościom szkolnym.

OBJAWY:

Wiek przedszkolny (3-5 lat): objawy „ryzyka dysleksji”

- opóźniony rozwój ruchowy, trudności z utrzymywaniem równowagi, koordynacją ruchów, niechęć do zabaw ruchowych,
- mała sprawność ruchowa rąk podczas czynności samoobsługowych, rysowania (rysunki na słabym poziomie, niechęć do rysowania),
- opóźniony rozwój mowy, trudności z wypowiedzianiem złożonych słów, zapamiętywaniem nazw lub szeregów nazw np. pór roku, posiłków.

Klasa „0” (6-7 lat):

- trudności z wymową (przekręcanie słów), wadliwa wymowa, błędy gramatyczne,
- trudności z zapamiętywaniem wierszyków i piosenek,
- trudności z odróżnianiem podobnych głosek, z wydzielaniem sylab i głosek ze słów oraz łączeniem ich w słowa (analizą i syntezą sylabową i głoskową),
- niechęć do rysowania, trudności z odtwarzaniem figur, wzorów i „szlaczków”,
- trudności z układaniem obrazków z elementów według wzoru,
- oburęczność, mylenie prawej i lewej ręki, nogi itp.,
- trudności w nauce czytania (realizacji programu klasy „0”).

Wiek młodszyszkolny (I-III klasa):

- utrzymywanie się powyższych objawów zaburzeń i trudności w uczeniu się,
- trudności z zapamiętywaniem nazw, nazwisk, szeregów nazw (dni tygodnia, miesiące), tabliczki mnożenia, dat, zapisywania liczb wielocyfrowych,
- mylenie liter podobnych pod względem kształtu (p-b-d-g, m-n, l-ł-t, m-w),
- mylenie liter odpowiadających głoskom podobnym dźwiękowo (d-t, g-k, z-s),
- opuszczanie, dodawanie, przestawianie liter, sylab oraz rozdzielanie wyrazów,
- trudności z pisownią zmiękczeń, głosek nosowych,
- brzydkie pismo i rysunek.

Wiek starszyszkolny (pow. klasy IV i szkoła średnia):

- trudności w czytaniu często zmniejszają się lub ustępują,
- trudności w pisaniu mogą ograniczać się głównie do błędów ortograficznych,
- trudności mogą uogólnić się na inne przedmioty np. języki obce.

FORMY POMOCY - pięć poziomów pomocy (terapii pedagogicznej):

- I. Pomoc nauczyciela i pedagoga szkolnego (indywidualizacja wymagań),
 - II. Zespoły korekcyjno-kompensacyjne w szkole (terapia pedagogiczna w grupie),
 - III. Poradnie psychologiczno-pedagogiczne i poradnie PTD (diagnoza i terapia pedagogiczna indywidualna lub grupowa, dzieci i młodzieży),
 - IV. Klasy terapeutyczne w masowych szkołach podstawowych.
 - V. Oddziały dłuższego pobytu i intensywnej terapii (Warszawa, Łódź) lub szkoły o profilu terapeutycznym (np. Toruń - szkoła podstawowa, Gdansk - Ogólnokształcące Liceum Programów Indywidualnych).
- Inne formy: turnusy i kolonie terapeutyczne np. organizowane przez PTD.